

POSTUPAK U RAZUMNOM ROKU: **ZBIRKA PRIMERA IZ SUDSKE PRAKSE EVROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA**

Pripremila
Maria Filatova

2021

POSTUPAK U RAZUMNOM ROKU: **ZBIRKA PRIMERA** **IZ SUDSKE PRAKSE** **EVROPSKOG SUDA** **ZA LJUDSKA PRAVA**

Autorka

Maria Filatova

2021

Savet Evrope

Ova publikacija je pripremljena u okviru projekta Saveta Evrope "Unapređenje primene evropskih standarda ljudskih prava u Ustavnom sudu Kosova*"	
Originalni naslov: Reasonable Time of Proceedings: Compilation of Case-Law of The European Court of Human Rights (engleska verzija)	
Originalni tekst je pripremio i koristi se uz dozvolu Saveta Evrope. Ovaj dokument je objavljen u dogovoru sa Savetom Evrope, ali je pod isključivom odgovornošću prevodioca.	Sva ostala prepiska koja se odnosi na ovu publikaciju treba da bude upućena Odjeljenju za nacionalnu primenu ljudskih prava, Odjeljenju za politiku i saradnju sa ljudskim pravima, Direktoratu za ljudska prava, Generalnom direktoratu za ljudska prava i vladavinu zakona.
Mišljenja izražena u ovom radu su odgovornost autora i ne odražavaju nužno zvaničnu politiku Saveta Evrope.	Korice i grafički dizajn Ylber Cërvadiku
Reprodukacija delova ili izvoda iz teksta (do 500 reči) je ovlašćena, osim za komercijalne svrhe sve dok je integritet teksta sačuvan, a izvod se ne koristi van konteksta i ne pruža nepotpune informacije ili na drugi način ne dovodi u zabluđu čitaoca u pogledu prirode, obima ili sadržaja teksta. Izvorni tekst mora uvek biti priznat na sledeći način „© Savet Evrope, godina izdanja“. Svi ostali zahtevi u vezi sa reprodukcijom ili prevodom celog ili dela dokumenta, trebaju se uputiti Direkciji za Komunikacije, Savet Evrope (F-67075 Strasbourg Cedek ili publishing@coe.int).	Slike © Shutterstock.com Council of Europe Publishing F-67075 Strasbourg Cedex http://book.coe.int © Savet Evrope, 2021 Štampao
	*Svako pominjanje Kosova, u smislu teritorije, institucija ili stanovništva u ovom tekstu tumači se potpuno u skladu sa Rezolucijom 1244. Savet bezbednosti Ujedinjenih nacija i bez prejudiciranja statusa Kosova.

Sadržaj

UVOD	5
I. OPŠTI PREGLED	8
1. Šta se podrazumeva pod „postupkom u razumnom roku“?	8
2. Kada se i gde primenjuje standard suđenja u razumnom roku?	12
3. Ko može tvrditi da je žrtva povrede prava na suđenje u razumnom roku?	13
II. KOJI PERIOD SE RAZMATRA KAKO BI SE PROCENILO POŠTOVANJE RAZUMNOG ROKA?	16
1. Parnični postupak	16
2. Krivični postupak	22
III. KRITERIJUMI KOJI SE PRIMENJUJU ZA PROCENU RAZUMNOG ROKA U KOME SE ODVIJA POSTUPAK	30
1. Uvod	30
2. Kriterijumi koji se odnose na prirodu predmeta	31
3. Značaj spora za podnosioca predstavke – koliko je njemu važan predmet spora?	45
4. Ukupna dužina postupka. Opšta procena predmeta	49
ANEKS 1: PRIMERI DUŽINE POSTUPKA	52
I. Krivični predmeti, dug period postupka (više od pet godina)	52
II. Parnični predmeti, dug period postupka (više od šest godina)	54

Kakva je svrha ove zbirke?

Ova zbirka je sačinjena kako bi se omogućila lakša primena standarda suđenja u razumnom roku. Svrha joj je da objasni to osnovno procesno jemstvo i način na koji se ono primenjuje. Takođe je svrha ove zbirke da se identifikuju činioci koji utiču na dužinu pravnog postupka i da se opišu neki mehanizmi koji sprečavaju kašnjenja u postupku, uključujući ona kašnjenja koja nastaju usled prevarnog ponašanja pojedinaca koji su uključeni u postupak i drugih lica.

Ova zbirka primera može biti korisna pravnicima koji se bave zaštitom ljudskih prava u sudskom postupku.

Pitanja na koja treba odgovoriti kada se razmatra dužina postupka, grupisana su u sledeće blokove:

- ▶ period koji se razmatra radi procene razumnog roka;
- ▶ kriterijumi koji se primenjuju prilikom procene dužine postupka;
- ▶ način na koji se dug postupak odražava na ostala prava.

I. OPŠTI PREGLED

I. OPŠTI PREGLED

1. Šta se podrazumeva pod „postupkom u razumnom roku“?

Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava (u daljem tekstu: Konvencija)¹

Član 6 – Pravo na pravično suđenje

“ 1. Svako, tokom odlučivanja o njegovim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv njega, ima pravo na pravičnu i javnu raspravu u razumnom roku pred nezavisnim i nepristrasnim sudom, obrazovanim na osnovu zakona. Presuda se izriče javno, ali se štampa i javnost mogu isključiti s celog ili s dela suđenja u interesu morala, javnog reda ili nacionalne bezbednosti u demokratskom društvu, kada to zahtevaju interesi maloletnika ili zaštita privatnog života stranaka, ili u meri koja je, po mišljenju suda, nužno potrebna u posebnim okolnostima kada bi javnost mogla da naškodi interesima pravde. [...]”

Član 13 – Pravo na delotvoran pravni lek

“ 2. Svako kome su povređena prava i slobode predviđeni u ovoj konvenciji ima pravo na delotvoran pravni lek pred nacionalnim vlastima, bez obzira jesu li povredu izvršila lica koja su postupala u službenom svojstvu.”

Razumno vreme postupka predstavlja jedno od najvažnijih procesnih jemstava prava na pravično suđenje koje je utvrđeno u članu 6. stav 1. Konvencije.

Kao što se navodi u Izveštaju Evropske komisije za efikasnost pravosuđa (CEPEJ), „čini se da je neophodno da se postavi novi cilj pravosudnim sistemima: obrada svakog predmeta u optimalnom i predvidljivom roku“².

¹ Zvanični naziv ovog dokumenta glasi Konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda od 4. novembra 1950. Međutim, uobičajeno se koristi naziv Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava, i to iz praktičnih razloga – da bi se ovaj dokument razlikovao od drugih sličnih dokumenata, kao što je Američka konvencija za zaštitu ljudskih prava od 22. novembra 1969. godine.

² Novi cilj za pravosudne sisteme: obrada svakog predmeta u optimalnom i predvidljivom roku; CEPEJ (2004)19REV2, str. 3.

Prekomerna dužina sudskog postupka jedan je od krupnih problema u većini država članica.³ To je i dalje jedna od najčešćih povreda člana 6. stav 1. Konvencije.⁴

Jedan broj dokumenata Sveta Evrope bavi se upravo pitanjem poštovanja standarda razumnog roka i mogućim pravnim lekovima za takve situacije; to su na primer sledeći dokumenti:

- **Evropska komisija za efikasnost pravosuđa (CEPEJ):** Dužina sudskog postupka u državama članicama Saveta Evrope na temelju sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (CEPEJ(2018)26);
- **Venecijanska komisija:** IZVEŠTAJ O DELOTVORNOSTI NACIONALNIH PRAVNIH LEKOVA ZA PREKOMERNU DUŽINU SUDSKOG POSTUPKA IZ 2007. GODINE.

Ravnoteža vrednosti

Pojam razumnog roka odražava optimalnu ravnotežu između dužine postupka i kvaliteta razmatranja predmeta.

Za sveobuhvatno i potpuno sudsko preispitivanje svih okolnosti datog predmeta u skladu s procesnim prvima stranaka oduvek je bilo potrebno mnogo vremena.

Da bi se obezbedila pomenuta ravnoteža, pojam „razumnog roka“ zasniva se na individualnom pristupu svakom predmetu. Taj pristup treba da bude zasnovan na *kriterijumima* kao što su:

- složenost predmeta;
- ponašanje stranaka;
- postupci suda o kome je reč i drugih organa vlasti koji su uključeni u postupak;
- važnost predmeta za tužitelja.

Kako je Evropski sud za ljudska prava (u daljem tekstu: ESLJP ili Sud) ponovo istakao u predmetu *Kurzac v. Poland* (No. 31382/96):

“ Razumnost dužine postupka mora se procenjivati u svetlu specifičnih okolnosti datog predmeta i uz vođenje računa o kriterijumima koji su utvrđeni u sudskoj praksi suda, pre svega o složnosti samog predmeta, ponašanju podnosioca predstavke i nadležnih organa vlasti, kao i o stepenu važnosti onoga o čemu se u predmetu radi za podnosioca predstavke u toj parnici.”⁵

Svi ti kriterijumi razrađeni su u sudskoj praksi ESLJP i detaljno se analiziraju u odeljku II ovog teksta, dole.

³ Ibid.

⁴ Prema Izveštaju CEPEJ za 2018. godinu, među 24 uzroka povreda prava po Konvenciji nepoštovanje standarda razumnog roka bilo je na drugom mestu po učestalosti u 2012. i 2013. godini, da bi u 2014., 2015. i 2016. palo na peto mesto.

⁵ Kurzac protiv Poljske, stav 30.

Razuman rok i efikasnost organizacije pravosuđa

Postoji i druga dimenzija zahteva „razumnog roka“. ESLJP smatra da je prekomerna dužina postupka izraz lošeg načina funkcionisanja pravosuđa.

Prema sudskej praksi ESLJP u predmetu *Zimmermann and Steiner v Switzerland* (No. 8737/79):

“ Konvencija nalaže visokim stranama ugovornicama dužnost da organizuju svoje pravosudne sisteme na način koji će sudovima omogućiti da ispunjavaju zahteve člana 6. stav 1. (član 6-1) uključujući zahtev u pogledu suđenja u ‘razumnom roku’.”

Država se ne smatra odgovornom samo za svako nepropisno i nepotrebno kašnjenje postupka. Njena je dužnost takođe da poboljša situaciju u pravosuđu ili da tu situaciju prilagodi kako bi pravosuđe bilo u stanju da reši problem zaostalih predmeta i predmeta koji se ponavljaju. Država takođe snosi odgovornost za sve one greške u organizaciji svog pravosudnog sistema koje doprinose nepotrebnom kašnjenju postupka.

“ To što se države pozivaju na problem zaostalih nagomilanih predmeta u svojim sudovima i navode ga kao razlog za prekomernu dužinu sudskeh postupaka ne može oslobođiti vlasti odgovornosti koju snose za ukupno kašnjenje postupaka.”⁶

U skladu s načelom supsidijarnosti koje je utvrđeno u Konvenciji, pitanjem prekomerne dužine sudskeg postupka treba prvenstveno da se bave domaći sudovi.

U predmetu *Kudla v. Poland* (No. 30210/96), ESLJP je utvrdio da postoji sistemska veza između prava na pravično suđenje u razumnom roku u članu 6. stav 1. EKLJP i prava na delotvoran pravni lek u članu 13:

“ 155. Ako bi se član 13. [EKLJP] tumačio u tom smislu da se to pravo ne primenjuje na pravo na suđenje u razumnom roku onako kako je utvrđeno u članu 6. stav 1. [EKLJP], pojedinci bi sistematski bili primorani da se obraćaju ESLJP-u pritužbama koje inače, i po mišljenju ESLJP, znatno primerenije, treba prvenstveno da se rešavaju unutar nacionalnog pravnog sistema. Time bi svakako bilo oslabljeno, i na nacionalnom i na međunarodnom nivou, delotvorno funkcionisanje sistema zaštite ljudskih prava koji je uspostavljen Konvencijom.

156. Imajući na umu sve prethodno navedene razloge i razmatranja, ESLJP smatra da pravilno tumačenje člana 13. podrazumeva da ta odredba jemči delotvoran pravni lek pred nekim nacionalnim organom vlasti kada je reč o navodnoj povredi zahteva, prema članu 6. stav 1, da se predmet razmatra u razumnom roku."

Taj stav ESLJP o odnosu između člana 6. stav 1. i člana 13. dodatno je obrazložen i u drugim predmetima:

Lukenda v. Slovenia (No. 23032/02).

“ 86. Sud ponavlja da standardi člana 13. zahtevaju od visoke strane ugovornice da jemči unutrašnje pravne lekove koji će nadležnoj domaćoj vlasti omogućiti da se pozabavi suštinom relevantne predstavke prema Konvenciji i da dosudi odgovarajuće pravno zadovoljenje iako je tačno da visoke strane ugovornice imaju izvesna diskreciona prava u pogledu odlučivanja o načinu na koji će ispunjavati svoje obaveze proistekle iz te odredbe (vidi već navedeni predmet Chahal, stav 45, str. 1869–1870).

87. U ovom predmetu Država nije dokazala da je upravni spor, odštetni zahtev, zahtev za nadzor ili ustavna žalba nešto što se može smatrati delotvornim pravnim lekom (vidi gore, stavovi 47–65). Na primer kada pojedinac pokrene upravni spor tvrdeći da je povređeno njegovo pravo na suđenje u razumnom roku dok je osnovni postupak još uvek u toku, on može opravdano očekivati da se upravni sud pozabavi suštinom njegove pritužbe. Međutim, ako je osnovni postupak okončan pre no što je sud imao vremena to da učini, tužba će biti odbačena. Konačno, ESLJP je takođe zaključio da se, posmatrani zbirno, svi pravni lekovi u okolnostima ovog predmeta ne mogu smatrati delotvornim pravnim lekom.

88. Prema tome, u ovom slučaju je bio prekršen član 13. EKLJP.”

Postoje dve vrste pravnih lekova koji se mogu primeniti kod povrede standarda suđenja u razumnom roku: preventivni i/ili kompenzatori. Mechanizmi koji su ograničeni na kompenzaciju obično su isuviše slabi i nedovoljni da bi se rešila suština problema. Bilo bi idealno da se postigne kombinacija obe te vrste pravnih lekova, što bi omogućilo da se pronađe rešenje za osnovni problem prekomernih kašnjenja i odlaganja.⁷

U zaključku, možemo navesti da pravni lek koji štiti pravo na suđenje u razumnom roku mora biti delotvoran. To znači da domaći sudovi mogu „bitno da isprave situaciju” u korist podnosioca predstavke tako što će skratiti svoj neopravdano dug postupak.

⁷ Vidi Preporuku Rec(2004)6 Komiteta ministara zemljama članicama o poboljšanju domaćih pravnih lekova (doneta 12. maja 2004).

2. Kada se i gde primenjuje standard suđenja u razumnom roku?

Prema članu 6. stav 1. Konvencije, pravo na suđenje u razumnom roku primenjuje se kada se odlučuje o nečijim građanskim pravima i obavezama ili o krivičnoj optužbi protiv nekoga u sudskom postupku.

Međutim, polje dejstva člana 6. stav 1. je znatno šire.

Tako ESLJP koristi izraz „krivična optužba“ u opštem smislu, što obuhvata, između ostalog:

- ▶ **optužbu da su počinjeni disciplinski prekršaji;**
Engel and others v. the Netherlands (Nos. 5100/71 et al.), stavovi 84–85;
- ▶ **carinske slučajeve**
Salabiaku v. France (No. 10519/83), stav 24;
- ▶ **poreske predmete**
Bendenoun v. France (No. 12547/86), stav 47;
- ▶ **upravne prestupe**
Ozturk v. Germany (No. 8544/79), stavovi 46–56.

Osim toga, zahvaljujući ekstenzivnom tumačenju koje daje ESLJP, jemstva člana 6. Konvencije proširuju se i na:

- ▶ **upravne postupke**
Bentham v. the Netherlands, (No. 8848/80), stav 36;
- ▶ **postupak pred ustavnim sudom**
Ruiz-Mateos v. Spain, (No. 12952/87), stavovi 31–32;
- ▶ **pravne odnose u domenu istražnih radnji**
*Vanyan v. Russia, (No. 53203/99), stavovi 43–50,
Khudobin v. Russia, (No. 59696/00), stav 129,
Bykov v. Russia (Grand Chamber), (No. 4378/02), stavovi 94–105.*

Ukratko rečeno, standard suđenja u razumnom roku primenjuje se u većini postupaka.

3. Ko može tvrditi da je žrtva povrede prava na suđenje u razumnom roku?

Prema članu 6. stav 1. to mogu biti:

- ▶ stranke u parničnom postupku (uključujući tužitelje, tužene i treća lica);
- ▶ optuženo lice u krivičnom postupku (uz moguće varijacije, kao što su osumnjičeno i osuđeno lice).

Države takođe mogu proširiti primenu ovog jemstva na svoj unutrašnji pravni poredak. Tako u nekim državama žrtve u krivičnom postupku i same mogu iskoristiti pravni lek u slučaju povrede prava na suđenje u razumnom roku, iako član 6. stav 1. Konvencije formalno ne obuhvata prava žrtava u krivičnim predmetima.⁸

⁸ U Rusiji žrtve u krivičnom postupku takođe mogu tražiti naknadu za povredu prava na suđenje u razumnom roku.

II.

KOJI PERIOD SE RAZMATRA KAKO BI SE PROCENILO POŠTOVANJE RAZUMNOG ROKA?

I. KOJI PERIOD SE RAZMATRA KAKO BI SE PROCENILO POŠTOVANJE RAZUMNOG ROKA?

ESLJP obično procenjuje ukupnu dužinu sudskega postupka, što može podrazumevati više od jednog nivoa sudske nadležnosti.

Međutim, moguće je da se podnositelj predstavke pritužuje na kašnjenje postupka samo u određenoj fazi postupka. U predmetu *Portington protiv Grčke*,⁹ pritužba podnositelja predstavke odnosila se na dužinu žalbenog postupka pred apelacionim sudom jer je taj postupak trajao gotovo osam godina. U tom predmetu je ustanovljena povreda člana 6. stav 1.

Za ESLJP su važna dva trenutka: 1) početak, tj. dan od kada teče vreme, odnosno *dies a quo (od kada)* i 2) istek vremena, odnosno *dies ad quem (do kada)*. Ti trenuci se mogu razlikovati kada je reč o parničnom i kada je reč o krivičnom postupku.

1. Parnični postupak

(i) Početak perioda, odnosno dies a quo

Generalno uzev, vreme postupka se računa od trenutka kada je pritužba ili privatna tužba podneta nekom sudu:

Predstavka *Portington v. Greece* (Nos. 109/1997/893/1105), stav 20.

Početak postupka može biti dan kada je predmet upućen nekom domaćem суду u bilo kom obliku koji je predviđen domaćim zakonom.

Međutim, navedeno pravilo ne treba shvatati isuviše tehnički:

Golder v. the United Kingdom, (No. 4451/70), stav 32.

“Može se prepostaviti... da u parničnim stvarima razuman rok, pod određenim okolnostima, može početi da teče čak i pre nego što se izda sudska isprava kojom počinje postupak pred sudom kome je tužitelj poverio predmet.”¹⁰

⁹ *Portington v. Greece* (109/1997/893/1105). stav 20.

¹⁰ Iako se u samoj presudi nije radilo o povredi prava na suđenje u razumnom roku, ESLJP je naglasio tu tačku.

Poseban slučaj: prethodna (pretpretresna) faza može se uzeti u obzir u „parničnim“ predmetima u kojima su državni organi jedna od stranaka u sporu. Kada zakon propisuje da se mora pribjeći takvom pravnom sredstvu koje može unapred rešiti spor upravnim putem, ukupno vreme postupka računa se od dana kada je podneta žalba vladinom organu sa zahtevom da reši spor:

Siermiński v. Poland (No. 53339/09), stav 65.

U takvim slučajevima, kao početni trenutak postupka računa se:

- ▶ **datum kada tužitelj izrazi primedbe upravnom telu koje je ukinulo dozvolu za rad**
König v. Germany (No. 6232/73), stav 98,
X v. France (No. 18020/91), stav 31,
Kress v. France (No. 39594/98), stav 90;
- ▶ **datum kada su tužitelji uputili primedbe telu koje je donelo odluku u vezi sa eksproprijacijom**
Erkner and Hofauer v. Austria (No. 9616/81), stav 64;
- ▶ **datum kada fond za socijalno osiguranje dobije preliminarnu prijavu**
Mocie v. France (No. 46096/99), stav 21;
- ▶ **datum zahteva za prestanak društvenog staranja o troje dece**
Olsson v. Sweden (No. 2) (No. 13441/87), stav 101;
- ▶ **datum kada su podnosioci predstavke zvanično uložili prigovor na odluku kod organa koji je tu odluku izdao**
Erkner and Hofauer v. Austria (No. 9616/81), stav 64,
Wiesinger v. Austria (No. 11796/85), stav 51;
- ▶ **datum kada je podneta pritužba vansudskom odboru nadležnom za socijalno osiguranje**
Lithgow and others v. the United Kingdom (Nos. 9006/80 et al.), stav 199.

Poseban slučaj: kada krivični postupak sadrži parničnu tužbu koja nije razmatrana u krivičnom postupku, a tužitelj se obratio parničnom sudu, kao datum početka uzima se datum pokretanja parničnog postupka u krivičnom postupku.

Pored toga, u nekim predmetima, drugačiji sudske postupak ili dokument može označiti početak tog perioda:

- ▶ **zahet za privremene mere**
Cesarini v. Italy (No. 11892/85), stav 16;
- ▶ **nalog za plaćanje**
Pugliese v. Italy (No. 2), (No. 11671/85), stav 16,
Tumminelli v. Italy (No. 13362/87), stav 14;

- **tužba za odštetu u krivičnom postupku**
Casciaroli v. Italy (No. 1973/86), stav 16,
Tomasi v. France (No. 11973/86), stav 124,
Acquaviva v. France (No. 19248/91), stav 50;
- **intervencija u postupcima koji su u toku;**¹²
- **konfiskacija oduzete imovine;**¹³
- **prigovor na postupak izvršenja koji je pokrenuo podnositac predstavke;**¹⁴
- **pojava tuženih pred sudom.**¹⁵

(ii) Kraj roka, odnosno dies ad quem

Kada je reč o utvrđivanju kraja roka u smislu procene razumnog roka, još su veće razlike između parničnog i krivičnog postupka.

Generalno gledano, rok postupka prestaje onog dana kada se donese odluka kojom se spor rešava, što je trenutak kada stupa na snagu pravnosnažan sudske akt:

[Blake v. the United Kingdom \(No. 68890/01\), stav 40.](#)

Pravnosnažne presude ili odluke razlikuju se od jednog do drugog sistema i mogu obuhvatiti sledeće:

- **presuda prvostepenog suda: redovni (opšta nadležnost)**
Humen v. Poland (No. 26614/95), stav 58,
Duclos v. France (No. 20940/92 et al.), stav 53,
Ringeisen v. Austria (No. 2614/65), stav 110,
Foti and others v. Italy (No. 7604/76 et al.), stav 54,
Milasi v. Italy (No. 10527/83), stav 14,
Pugliese v. Italy (No. 2), (No. 11671/85), stav 16,
Caleffi v. Italy (No. 11890/85), stav 14,
Pugliese (n1) v Italy (No. 11840/85), stavovi 9. i 13,
Scuderi v. Italy (No. 12986/87), stav 14,
Girolami v. Italy (No. 13324/87), stav 14,
Ferraro v. Italy (No. 13440/87), stavovi 10. i 15,
Adiletta and others v. Italy (No. 13978/88 et al.), stav 15,
Borgese v. Italy (No. 12870/87), stav 15,
Monaco v. Italy (No. 12923/87), stav 14,
Lestini v. Italy (No. 12859/87), stav 15,
Dobbertin v. France (**No. 13089/87**), stav 16,
Trevisan v. Italy and Billi v. Italy (No. 13688/88), stavovi 15–16,
Scopelliti v. Italy (No. 15511/89), stav 18,
Silva Pontes v. Portugal (No. 14940/89), stavovi 16–19,
Yağcı and Sargin v. Turkey (Nos. 16419/90 and 16426/90), stav 58;

12 [Varipati v. Greece](#), 26 Oct. 1999, stav 22.

13 [Raimondo v. Italy](#), 22 Feb. 1994, stav 42.

14 [Barbagallo v. Italy](#), 27 Feb. 1992, stav 14.

15 [Capuano v. Italy](#), 25 June 1987, stav 22.

► ili upravne¹⁶

Vallée v. France (No. 22121/93), stav 33,
Karakaya v. France (No. 22800/93), stav 29;

► odluka žalbenog suda kao što je apelacioni sud

redovni

Eckle v. the Federal Republic of Germany (No. 8130/78), stav 77,
Corigliano v. Italy (No. 8304/78), stav 36,
Unión Alimentaria Sanders S.A. v. Spain (No. 11681/85), stav 30,
Ruiz-Mateos v. Spain, 12952/87 (No. 12952/87), stavovi 24, 33,
Darnell v. the United Kingdom (No. 15058/89), stav 21,
Raimondo v. Italy (No. 12954/87), stav 42,
Vendittelli v. Italy (No. 12954/87), stav 21;

upravni

Olsson v. Sweden (No. 2), (No. 13441/87), stav 21,
Schouten and Meldrum v. the Netherlands (Nos. 19005/91, 19006/91), stavovi 17, 27. i 62;

► odluka, nalog da se okonča postupak u datom predmetu;

► rešenje o odbacivanju tužbe;

► odluka (nalog) apelacionog suda, kasacionog suda ili odluka doneta u sudskom nadzoru kojom je predmet rešen;

► u nekim predmetima – odluka ustavnog suda¹⁷

Ruiz-Mateos v. Spain (No. 12952/87), stav 35,
Deumeland v. the Federal Republic of Germany (No. 9384/81), stav 77,
Poiss v. Austria (merits) (No. 9816/82), stav 52,
Wiesinger v. Austria (No. 11796/85), stav 52,
Bock v.the Federal Republic of Germany (No. 11118/84), stav 37.

Dužina postupka u apelacionim instancama računa se za potrebe utvrđivanja razumnog roka:

“ [...] lako način na koji se član 6. primenjuje u odnosu na apelacione ili kasacione sudove zavisi od posebnih odlika postupka o kome je reč, ne može biti nikakve sumnje da apelacioni ili kasacioni postupak spadaju u polje dejstva člana 6... Sledstveno tome, dužina takvog postupka mora biti uzeta u obzir kada se utvrđuje da li je ukupna dužina postupka bila razumno”.

Kudla v. Poland (No. 30210/96), stav 122.

16 Scuderi v. Italy, 24. avgust 1993, stav 14.

17 Postupci pred ustavnim sudom treba da budu uzeti u obzir kada se izračunava relevantan period onda kada rezultat takvog postupka može da utiče na ishod sporu pred redovnim sudovima.

Pored toga, sledeći datumi su uzeti u razmatranje kao kraj perioda o kome je reč u sudskoj praksi ESLJP:

- datum kada je podnositelj predstavke obavešten o
 - presudi prvostepenog suda
Karakaya v. France (No. 22800/93), stav 29,
 - presudi apelacionog suda
Union Alimentaria Sanders S.A. v. Spain (No. 11681/85), stav 30,
 - presudi vrhovnog suda
Lechner and Hess v. Austria (No. 9316/81), stav 36. (Vrhovni sud Austrije),
Moreira de Azevedo v. Portugal (No. 11296/84), stav 70. (Vrhovni sud Portugalije),
H. v. France (No. 10073/82) (francuski Državni savet);
- datum kada je presuda upisana u registar u pisarnici suda koji ju je izrekao
Brigandì v. Italy (No. 11460/85) i *Santilli v. Italy* (No. 11634/85), stav 28. odnosno stav 18. (Apelacioni sud),
Pretto and others v. Italy, (No. 7984/77), stav 30; *Vocaturo v. Italy* (No. 11891/85), stav 10. (Kasacioni sud);
- stek zakonskog roka za stranke (na primer istek roka za podnošenje žalbe) ili za nastavak postupka pred sudske većem nakon što je presuda poništена i vraćena
Lorenzi, Bernardini and Gritti v. Italy (No. 13301/87), stavovi 9. i 13.

Ako sud odluči da zasebno razmatra tužbu privatnog tužitelja, onda se kao kraj parničnog postupka uzima trenutak u kome je ta tužba razmotrena:

Makarova v. Russia (No. 23554/03), stav 35,

Silva Pontes v. Portugal (No. 14940/89), stav 33.

(iii) Izvršna faza postupka

Izvršenje presude koju izrekne bilo koji sud mora se... smatrati sastavnim delom 'rasprave' u smislu člana 6."

Hornsby v. Greece (No. 18357/91), stav 40.

Prema tome, **faza izvršenja** mora biti uključena u ukupno vreme postupka.

Pored toga, faza izvršenja je uključena u opštu dužinu postupka kada se izračunava rok u slučajevima u kojima:

- ▶ **odluka o obavezi da se šteta nadoknadi donosi se u glavnom postupku, dok se konkretni iznos naknade i neki drugi važni „parametri duga“ definišu u fazi izvršenja**
*Di Pede v. Italy (No. 15797/89), stavovi 24;*¹⁸
- ▶ **tuženi dugo odbija da izvrši odluku donetu u slučaju uništenja imovine u sporu između privatnih lica**
Yerkimbayev v. Russia (No. 34104/04), stav 31.

18 Predmet u kome se radilo o nezakonito izgrađenom objektu.

2. Krivični postupak

Pojam „krivične optužbe“ koji se koristi u članu 6. stav 1. Konvencije – kao i pojam parničnog spora – ima autonomno i supstancialno značenje, a ne samo formalno značenje:

Deweerd v. Belgium (No. 6903/75), stav 44.

U tekstu ESLJP koristi izraz „krivična optužba“ u opštem smislu, što može da obuhvati:

- ▶ **optužbu za disciplinske delikte**
Engel and others v. the Netherlands (Nos. 5100/71 et al.), stavovi 84–85;
- ▶ **carinske predmete**
Salabiaku v. France (No. 10519/83), stav 24;
- ▶ **poreske predmete**
Bendenoun v. France (No. 12547/86), stav 47;
- ▶ **povrede upravnog prava**
Ozturk v. Germany (No. 8544/79), stavovi 46–56.

Na taj način je izraz „krivična optužba“ fleksibilniji i sadržajno širi od onoga što je njegovo primarno, doslovno značenje:

Neumeister v. Austria (No. 1936/63), stav 18,

Adolf v. Austria (No. 8269/78), stav 30,

Engel and others v. the Netherlands (Nos. 5100/71 et al.), stav 81,

König v Germany (No. 6232/73), stav 88,

Eckle v. Germany (No. 8130/78), stav 73,

Deweerd v. Belgium (No. 6903/75), stavovi 42. i 44,

Foti and others v. Italy (Nos. 7604/76 et al.), stav 52,

Corigliano v. Italy (No. 8304/78), stav 34,

Imbrioscia v. Switzerland (No. 13972/88), stav 36.

(i) Početak roka, tj. dies a quo

Za optuženoga početak roka u kome se odvija krivični postupak jeste početak krivičnog gonjenja. Taj trenutak može biti:

- ▶ **trenutak u kojem se saopštava optužba**
Neumeister v. Austria (No. 1936/63), stav 18;
- ▶ **trenutak u kojem se pokreće krivični predmet ili trenutak kada je pojedinac saznao da je protiv njega pokrenut krivični postupak**
Eckle v. Germany (No. 8130/78), stav 73;
- ▶ **trenutak hapšenja**
Wemhoff v. Germany (No. 2122/64), stav 19;
- ▶ **trenutak u kojem počinje prethodna istraga**
Ringeisen v. Austria (No. 2614/65), stav 110;
- ▶ **trenutak u kojem se izdao nalog za hapšenje**
Manzoni v. Italy (No. 11804/85), stav 16,
Ferraro v. Italy (No. 13440/87), stav 15,
Triggiani v. Italy (No. 13509/88), stav 15;
- ▶ **trenutak u kojem se izdao nalog za pretres**
Eckle v. the Federal Republic of Germany (No. 8130/78), stav 75,
Coeme and others v. Belgium (Nos. 32492/96 et al.), stav 133,
Stratégies and Communications and Dumoulin v. Belgium (No. 37370/97), stav 42;
- ▶ **datum uručenja sudskog obaveštenja**
Pugliese v. Italy (No. 1) (No. 11840/85), stav 14;
- ▶ **datum uručenja obaveštenja o krivičnom postupku**
Adiletta and others v. Italy (Nos. 13978/88 et al.), stav 15;
- ▶ **poslednji datum kada je podnositelj predstavke imenovao svog advokata**
Mori v. Italy (No. 13552/88), stav 14,
Hozee v. the Netherlands (Nos. 21961/93), stav 45.

Ako je krivični predmet prvo bitno formiran na osnovu krivičnog dela koje je počinio **nepoznati počinilac**, razuman rok krivičnog postupka se za optuženog računa od trenutka kada mu je određen status osumnjičenog ili optuženog lica u postupku.

Prema ustaljenoj sudskoj praksi, izraz „optužba“ može se uopšteno definisati na sledeći način:

“ [...] kao zvanično obaveštenje koje pojedincu daje nadležni organ o navodima da je to lice počinilo krivično delo, ali u nekim slučajevima, može se raditi i o drugim merama koje impliciraju takve navode i koji na sličan način suštinski utiču na položaj osumnjičenog lica.”

Foti and others v. Italy (Nos. 7604/76 et al.), stav 52,

Corigliano v. Italy (No. 8304/78), stav 34.

Test u kome se utvrđuje da li je izvršen „suštinski uticaj“ na položaj osumnjičenog prvi put je koristila Komisija, da bi kasnije tim putem krenuo i Sud – u početku se pozivajući na Komisiju – kao na primer u sledećim predmetima:

Deweer v. Belgium (No. 6903/75), stav 46,

Pantea v. Romania (No. 5050/02), stav 257,

Kangasluoma v. Finland (No. 48339/99), stav 26,

Slimane-Kaïd v. France (No. 2) (No. 48943/99), stav 25,

Pedersen and Baadsgaard v. Denmark (No. 49017/99), stav 44.

Za primer predmeta u kome je izvršen konkretan, iako relativno ograničen uticaj na položaj osumnjičenog, vidi:

Merit v. Ukraine (No. 66561/01), stavovi 9. i 70.

ESLJP je zadržao fleksibilnost u utvrđivanju trenutka u kome je pokretanjem krivičnog postupka izvršen „bitan uticaj“ na položaj podnosioca predstavke. U jednom predmetu krivični postupak protiv podnositeljke predstavke bio je pokrenut znatno pre nego što je ona stvarno uhapšena, dok je još boravila u Ujedinjenom Kraljevstvu, da bi potom bila uhapšena po dolasku u Grčku. Sud je ukazao na sledeće:

“ na podnositeljku predstavke, dok je boravila u Ujedinjenom Kraljevstvu, nije uticao postupak koji se vodio u Grčkoj”

Ipsilanti v. Greece (No. 56599/00), stav 31.

Obratite pažnju! Računanje razumnog roka u krivičnom postupku može početi čak i pre nego što lice koje je predmet krivičnog gonjenja stekne procesni status osumnjičenog ili optuženog lica.

Obratite pažnju! Saslušanje nekog lica u svojstvu svedoka nije početak od koga se računa razuman rok u krivičnom postupku ako nisu pogođena njegova prava i zakoniti interesи.

Prema tome, u smislu krivičnog postupka, razuman rok može početi (i redovno počinje) pre početka sudskega procesa.

U krivičnom postupku jemstva utvrđena u članu 6. stav 1. obuhvataju i fazu obnove postupka, čak i ako postupak pred sudom nije započeo:

- ▶ **ako je obustavljen gonjenje i lice pušteno na slobodu, odnosno oslobođeno optužbe**
Angelucci v. Italy (No. 12666/87), stav 13; *Colacioppo v. Italy* (No. 13593/88), stav 13;
- ▶ **u predmetima u kojima se još vodi istraga**
Viezzer v. Italy (No. 12598/86), stavovi 15-17; *Tumminelli v. Italy* (No. 13362/87), stav 18.

Međutim, prekomerna dužina istrage uglavnom se razmatra iz vizure članova 2. i 3. Konvencije, dok se član 6. stav 1. tu pojavljuje samo kao dopunsko sredstvo.

(ii) **Kraj roka, tj. dies ad quem**

Za lice koje je predmet krivičnog gonjenja krajnja tačka do koje se računa rok jeste trenutak u kojem se obustavlja krivični postupak ili trenutak u kojem je izrečena presuda. To je obično trenutak kada nastupa pravnosnažnost presude:

Dankevich v. Ukraine (No. 40679/98),
Sonnleitner v. Austria, (No. 34813/97),
Fischer v. Austria, 6 May 2003 (No. 16922/90).

U krivičnim – kao i u parničnim – predmetima rok koji treba uzeti u obzir obično prestaje konačnim sudskim aktom (odlukom) donetom u datom predmetu. Konačni akt je akt u kome se presuđuje o meritumu krivične optužbe. To može biti kazna, može biti odluka o obustavi krivičnog postupka itd.

Pored toga, istek vremena u krivičnom postupku definiše se stepenom u kome se to odražava na prava i zakonite interese stranaka koje u tom krivičnom postupku učestvuju.

U nekoliko predmeta podnosioci predstavke nisu morali da čekaju da se okonča krivični postupak da bi podneli predstavku sa pritužbom u vezi s povredom prava na suđenje u razumnom roku, posebno ukoliko se radilo o:

- ▶ **prekomernoj dužini postupka;**
- ▶ **višekratnim odlaganjima i višekratnim upućivanjima predmeta na novo suđenje**

Obratite pažnju! Dužina postupka ne postaje prekomerna zbog toga što viša sudska instanca ukine odluke niže sudske instance. Problem nastaje onda kada se odluke nižih sudova iz istih razloga ukidaju dva puta ili se iz različitih razloga ukidaju više od tri puta, a predmet se nekoliko puta vraća nižem судu na raspravu.

Kozyak v. Russia (No. 25224/04), stavovi 34–35,

Svetlana Orlova v. Russia (No. 4487/04), stav 47.

Završetak postupka takođe može biti datum kada je podnositac predstavke saznao da je odbačena žalba koju je uputio kasacionom sudu:

Alimena v. Italy (No. 11910/85), stav 15.

(iii) Ostale faze krivičnog postupka

a. Intervali koji se uračunavaju da bi se utvrdila ukupna dužina postupka

Jemstva razumnog roka odnose se i na pretpretresnu fazu. Iz tog razloga, treba izbeći i nerazumno odlaganje za koje odgovornost nose istražni organi:

Naimdzhon Yakubov v. Russia (No. 40288/06), stav 85.

Obratite pažnju! Nije neuobičajeno da povrede prava na suđenje u razumnom roku budu prouzrokovane nerazumnim odlaganjima u pretpretresnoj fazi, iako docnije, u fazi sudskog postupka, više nema odlaganja.

Na primer:

- nerazumno dugi periodi potpune neaktivnosti poreske službe u istrazi predmeta koji su se odnosili na poreske prekršaje
Marpa Zeeland B.V. and Metal Welding B.V. v. the Netherlands (No. 46300/99), stavovi 61–62;
- sukcesivno smenjivanje četiri istražne sudije (to je glavni uzrok kašnjenja u istrazi predmeta u kojima se radi o carinskim prekršajima)
Weil v. France (No. 49843/99), stav 40.

Bilo kakva manjkavost u kvalitetu istrage može kasnije dovesti do povrede prava na suđenje u razumnom roku. Tako je u jednoj od svojih odluka ESLJP konstatovao da sud nije mogao da počne ispitivati predmet zbog nedostataka koji su uočeni u načinu vođenja istrage pa je morao četiri puta da vraća materijal tog predmeta tužiocima:

Buzhinayev v. Russia (No. 17679/03), stav 47.

b. Vremenski intervali koji se isključuju iz ukupne dužine roka u kome se postupak odvija

Vremenski intervali između konačnog sudskog akta i datuma početka vanrednog postupka obično se ne uključuju u ukupnu dužinu postupka:

Barantseva v. Russia (No. 22721/04), stav 48.

U razmatranju takvih situacija ESLJP naglašava sledeće činioce:

- ▶ žalbe podnete višem sudu u relativno kratkom roku (na primer šest meseci);
- ▶ pravo stranke u sporu da podnese žalbu;
- ▶ kada su osnovi za podnošenje žalbe slični osnovima za izjavljivanje žalbe kasacionom sudu;
- ▶ kada se žalba izjavljuje sudu koji ima širu nadležnost, što pre svega omogućuje da se odluka na koju je izjavljena žalba ukine i da se predmet uputi na ponovno razmatranje ili da se doneše nova odluka u vezi u tom predmetu;
- ▶ kada žalbu zainteresovane stranke razmatra ovaj sud, a obrazloženi odgovor daje se u relevantnom sudskom aktu.

III.

KRITERIJUMI KOJI SE PRIMENJUJU ZA PROCENU RAZUMNOG ROKA U KOME SE ODVIJA POSTUPAK

I. KRITERIJUMI KOJI SE PRIMENJUJU ZA PROCENU RAZUMNOG ROKA U KOME SE ODVIJA POSTUPAK

1. Uvod

ESLJP je razradio kriterijume za procenu dužine postupka. Svaki od tih kriterijuma podrobno je protumačen u sudskoj praksi ESLJP.

Obratite pažnju! Ti kriterijumi obuhvataju:

- složenost predmeta;
- ponašanje podnosioca predstavke i nadležnih organa;
- značaj spora za podnosioca predstavke;

[Frydlender v. France \[GC\], \(No. 30979/96\), stav 43.](#)

Procena dužine postupka radi utvrđivanja razumnog roka krajnje je individualna i zasniva se na okolnostima svakog pojedinačnog predmeta. Ista dužina postupka može se smatrati razumnom u jednom slučaju, a nerazumnom u drugom slučaju.

ESLJP koristi različite standarde za analizu u predmetima u kojima postoje strukturni problemi nerazumnih kašnjenja u nekim nacionalnim pravnim sistemima (Italija, Poljska, Srbija). Ako je problem strukturni i uporan, Sud primenjuje niži standard dokazivanja ne ulazeći u detaljniju analizu, posebno kada je u svojoj prethodnoj sudskoj praksi ustanovio da ne postoje delotvorni unutrašnji pravni lekovi protiv takvih povreda.

2. Kriterijumi koji se odnose na prirodu predmeta

(i) Složenost predmeta

Ovo je glavni kriterijum kada je reč o prirodi predmeta:

König v. the Federal Republic of Germany (merits) (No. 6232/73), stav 99,

Buchholz v. the Federal Republic of Germany (No. 7759/77), stav 49,

Eckle v. the Federal Republic of Germany (merits) (No. 8130/78), stav 80,

Foti and others v. Italy (merits) (Nos. 7604/76 et al.), Corigliano v. Italy (No. 8304/78), stav 56, odnosno 37,

Zimmermann and Steiner v. Switzerland (No. 8737/79), stav 24.

„Složenost”, sagledana iz svojih različitih perspektiva, izražena je u konkretnim primerima iz sudske prakse. Predmet se smatra složenim zbog niza materijalnih i procesnih činilaca. Tako predmet može biti složen zbog:

- činjenica koje treba utvrditi i/ili pravnih pitanja koja treba rešiti;
- procesnih pitanja.

a. Složenost činjenica

Činjenična složenost nekog predmeta izazvana je različitim okolnostima:

- broj i specifična priroda optužbi
Arap Yalgin and others v. Turkey (No: 33370/96), stav 27;
- prisustvo stranaca u predmetu, ako treba prevesti spise predmeta;

- ▶ teškoće povezane sa pozivanjem i prevozom stranih učesnika u predmetu kako bi se sprovele istražne, sudske i procesne radnje
Petr Korolev v. Russia (No. 38112/04), stav 60;
- ▶ krajnje osetljive prirode krivičnih dela koja se licu stavlju na teret, a koja se odnose na nacionalnu bezbednost
Dobbertin v. France (No. 13089/87), stav 42;
- ▶ poodmakle godine i loše zdravstveno stanje optuženog
Konashevskaya and Others v. Russia (No. 3009/07), stav 54;
- ▶ potrebe za mišljenjem veštaka
Ilowiecki v. Poland (No. 27504/95), stav 87,
Billi v. Italy (No. 15118/89), stav 19,
Scopelliti v. Italy (No. 15511/89), stav 23,
Francesco Lombardo v. Italy (No. 11519/85), stav 22;
- ▶ radni intenzitet ispitivanja
Sutyagin v. Russia (No. 30024/02), stav 152,
Salikova v. Russia (No. 25270/06), stav 55;
- ▶ složenosti ispitivanja
Scopelliti v. Italy (No. 15511/89), stav 23;
- ▶ teška pitanja u vezi s pribavljanjem dokaza
Allenet de Ribemont v. France (No. 15175/89), stavovi 48–50;
- ▶ potreba da se evidentiraju i provere različite verzije događaja
Vladimir Romanov v. Russia (No. 41461/02), stav 86;
- ▶ vremenska ograničenost događaja koji su predmet istrage
Kolchinayev v. Russia (No. 28961/03), stav 20;
- ▶ činjenice koje imaju pravni značaj, a odnose se na događaje koji su se zbili veoma davno pa te činjenice treba utvrditi
Sablon v. Belgium (No. 36445/97), stav 94;
- ▶ broj i priroda istražnih radnji koje se sprovode u datom predmetu
Alekhin v. Russia (No. 10638/08), stav 163;
- ▶ velik broja dokaza
Humen v. Poland [Grand Chamber], (No. 26614/95), stav 63;
- ▶ teška pitanja u vezi sa dokazivanjem
Allenet de Ribemont v. France (No. 15175/89), stavovi 48–50;
- ▶ potreba da se utvrdi gde se nalaze svedoci
König v. Germany (No. 6232/73), stav 102.

b. Složenost pravnih pitanja

Velika pravna složenost predmeta može proisteći iz sledećih okolnosti:

- ▶ u krivičnim predmetima, određene kategorije krivičnih dela koje treba razjasniti predmet su složenih propisa, u smislu strukture i sadržaja, u oblasti finansija i spoljnoekonomskih aktivnosti, carine i nekih drugih područja delatnosti;
- ▶ potreba da se tumači neki međunarodni sporazum
Beaumartin v. France (No. 15287/89), stav 33;
- ▶ primena nekog nedavno donetog i nejasnog propisa
Pretto and others v. Italy (No. 7984/77), stav 32;
- ▶ pitanja nadležnosti
De Moor v. Belgium (No. 16997/90), stavovi 16, 19–20, 22, 27 i 67;
Allenet de Ribemont v. France (No. 15175/89), stavovi 15–20. i 48–50;
- ▶ tumačenje nekog međunarodnog ugovora
Beaumartin v. France (No. 15287/89), stav 33;
- ▶ postojanje izrazitih nepodudarnosti i suštinskih i procesnih pravnih kolizija.

Priznajući da je neki predmet složen ili relativno složen ESLJP prepostavlja da postupak u tom predmetu može trajati duže od normalnog, a da se pritom ne povredi načelo suđenja „u razumnom roku“:

Lemesle v. France (dec.) (No. 42461/98).

Međutim, čak i u predmetima koji su okvalifikovani kao složeni, prekomerna ukupna dužina postupka može se smatrati povredom zahteva da se slučaj reši „u razumnom roku“:

Pafitis and Others v. Greece (No. 20323/92), stav 93.

Iz tog razloga odnos između složenosti predmeta i ukupne dužine postupka u datom predmetu treba procenjivati za svaki predmet ponaosob.

c. Procesna složenost

Procesna složenost može biti uslovljena sledećim činiocima:

- ▶ broj stranaka
H. v. the United Kingdom (merits), (No. 9580/81), stav 72,
Manieri v Italy (No. 12053/86) i *Cardarelli v. Italy* (No. 12148/86), stavovi 18, odnosno 17,
Billi v. Italy, (No. 15118/89), stav 19;
- ▶ broj optuženih i svedoka
Bejer v. Poland (No. 38328/97), stav 49,
Milasi v. Italy (No. 10527/83), stav 16,
Golino v. Italy (No. 12172/86), stav 17;

- ▶ **velik broj posebnih zahteva koje stranke podnesu tokom trajanja parnice;**
- ▶ **potkrepljivanje određenih navoda ili obrada određenih potraživanja**
Buchholz v. the Federal Republic of Germany (No. 7759/77), stav 55,
Lechner and Hess v. Austria (No. 9316/81), stav 43;
- ▶ **pribavljanje materijala od nekog stranog suda**
Manzoni v. Italy (No. 11804/85), stav 18.

Pre svega se mora naglasiti da postupak u predmetu treba procenjivati sa stanovišta blagovremenosti preduzetih neophodnih procesnih radnji.

Složenost predmeta ne znači da sud ne treba da preduzme sve potrebne mere kako bi izbegao periode kašnjenja ili neaktivnosti za koje država docnije može biti proglašena odgovornom.

ESLJP se ponekad ograniči na to da konstatiše kako je predmet donekle složen i pritom upućuje na sažetak činjenica:

X. v. France (No. 18020/91), stav 36,

Salesi v. Italy 13023/87), stav 18,

Vallée v. France (No. 22121/93), stav 38.

ESLJP je takođe često u prilici da konstatiše da predmet koji ima pred sobom nije složen ili da se ne odlikuje velikom ili naročitom složenošću:

Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis v. Greece (No. 13427/87), stav 55,

Acquaviva v. France (No. 19248/91), stavovi 29. i 57.

(ii) Ponašanje stranaka u postupku

Obratite pažnju! Prema jednom od osnovnih načela sudske prakse ESLJP, jedino se kašnjenja koja se mogu pripisati državi smatraju neispunjnjem zahteva za suđenje u razumnom roku.

Buchholz v. the Federal Republic of Germany (No. 7759/77), stav 49,

Zimmermann and Steiner v. Switzerland (No. 8737/79), stav 24,

H v. the United Kingdom (merits) (No. 9580/81), stav 71,

Martins Moreira v. Portugal (No. 11371/85), stav 50,

H. v. France (No. 10073/82), stav 55.

Međutim, kašnjenja u postupku u datom predmetu često mogu biti prouzrokovana ponašanjem stranaka i, naročito, ponašanjem odbrane u krivičnom postupku. Upravo zbog toga ESLJP uvek, pre

no što podvrgne pomnoj analizi ponašanje relevantnih nacionalnih organa, prvo ispituje ponašanje stranaka u sporu.

Primeri iz kojih se vidi kako stranke mogu doprineti dužini postupka:

- ▶ **pogrešan izbor nadležnog suda na početku postupka**
Beaumartin v. France (No. 15287/89), stavovi 12–13. i 33,
Allenet de Ribemont v. France (No. 15175/89), stav 53;
- ▶ **zahtevi za odlaganje, proširenje prethodnih istraga ili produženje rokova**
Buchholz v. Germany (No. 7759/77), stavovi 56–57,
Eckle v. Germany (merits) (No. 8130/78), stav 90,
Pretto and others v. Italy (No. 7984/77), stav 33,
Allenet de Ribemont v. France (No. 15175/89), stavovi 52. i 53,
Paccione v. Italy (No. 16753/90), stav 20,
Acquaviva v. France (No. 19248/91), stav 61;
- ▶ **zloupotreba prava na žalbu protiv procesnih radnji, odluka itd.;**
- ▶ **česti zahtevi da se odloži ročište zbog nedolaska advokata**
Sergey Denisov and Others v. Russia (Nos. 1985/05 et al.), stav 138. i dalje;
- ▶ **česte zamene advokata**
Klamecki v. Poland (No. 25415/94), stav 93;
- ▶ **prevelik broj i neadekvatno opravdanje zahteva za odlaganje ročišta zbog zdravstvenih ili nekih drugih razloga**
Lazariu v. Romania (No. 31973/03), stav 149;
- ▶ **ponašanje optuženog u sudnici**
Sergey Denisov and Others v. Russia (Nos. 1985/05 et al.), stav 139;
- ▶ **promene strategije odbrane u poodmakloj fazi postupka usled čega treba saslušati nove svedoke i ispitati nove dokaze**
Barfuss v. the Czech Republic (No. 35848/97), stav 81;
- ▶ **bekstvo optuženog od islednika i suda (ESLJP je saopštio da se „vreme u kome je tuženi bio u bekstvu ne sme uračunavati u dužinu trajanja postupka“)**
Girolami v. Italy (No. 13324/87), stav 13;
- ▶ **nedolazak na ročište**
Lechner and Hess v. Austria (No. 9316/81), stav 47,
Arena (No. 13261/87), *Cormio* (No. 13130/87), *Idrocalce S.R.L* (No. 12088/86), *Gana v. Italy* (No. 13024/87), stavovi 17, odnosno 16, 18. i 18,
Acquaviva v. France (No. 19248/91), stav 61;
- ▶ **kašnjenje u dostavljanju odgovora**
Manifattura FL v. Italy (No. 12407/86), stav 18;
- ▶ **kašnjenje u identifikovanju svedoka koje treba ispitati**
Idrocalce S.R.L. v. Italy (No. 12088/86), stav 18.

ESLJP je ustanovio sledeća načela kako bi vrednovao ponašanje stranaka i uticaj tog ponašanja na ukupnu dužinu postupka.

Obratite pažnju! Stranke mogu u potpunosti da koriste sve mogućnosti koje im nacionalni zakoni pružaju kako bi zaštitile svoje interese.

[Moiseyev v. Russia \(No. 62936/00\), stav 192;](#)

- **ponašanje podnositelja predstavke predstavlja objektivnu činjenicu koja se ne može pripisati tuženoj državi**

[Wiesinger v. Austria \(No. 11796/85\), stav 57,](#)

[Pretto and others v. \(No. Italy, 7984/77\), stav 33,](#)

[Deumeland v. the Federal Republic of Germany \(No. 9384/81\), stav 35,](#)

[Union Alimentaria Sanders S.A. v. Spain \(No. 11681/85\), stav 35,](#)

[H. v. France 10073/82, stav 55,](#)

[Pretto and others v. Italy \(No. 7984/77\), stav 34,](#)

[Erkner and Hofauer v. Austria \(No. 9616/81\), Poiss v. Austria \(No. 9816/82\) i Lechner and Hess v. Austria \(No. 9316/81\), stav 68;](#)

- **član 6. Konvencije ne zahteva da odbrana sarađuje sa sudskim i drugim organima vlasti**

[Komarova v. Russia \(No. 19126/02\), stav 50;](#)

- **zvaničnici koji su zaduženi za krivični postupak moraju biti marljivi kada obrađuju krivični predmet i ne smeju ograničavati prava i zakonite interese lica koja su uključena u krivični postupak**

[Panchenko v. Russia \(No. 45100/98\), stav 134,](#)

[Komarova v. Russia \(No. 19126/02\), stav 51–53;](#)

- **sudske vlasti su odgovorne za to da „preduzmu sve mere za koje postoji verovatnoća da će pomoći da se razjasni istinitost ili lažnost optužbi”**

[Neumeister v. Austria \(No. 1936/63\), stav 21.](#)

Drugačije rečeno, ne može se potrebom da se poštuje razuman rok postupka opravdati ograničavanje onih prava stranaka u postupku koja su utvrđena članom 6. Konvencije (na primer pravo na procesnu jednakost stranaka u postupku; individualno pravo optuženog da ispituje svedoke koji su svedočili protiv njega ili da postigne da se oni ispitaju):

Obratite pažnju! U krivičnim postupcima neaktivnost tuženog ne oslobađa državu obaveze da poštaje zahtev da se suđenje sprovede u razumnom roku:

[Karasev v. Russia \(No. 30251/03\), stav 31,](#)

“ [T]užitelji moraju ispoljiti revnost u procesnim radnjama koje su za njih relevantne u parnici koja se vodi pred domaćim sudovima, moraju izbegavati taktiku odugovlaženja i moraju iskoristiti sva sredstva za ubrzanje postupka koja im pruža domaće zakonodavstvo.”

Kupriny v. Russia (No. 24827/06), stav 42.

U isto vreme, osumnjičeno i optuženo lice ne može biti primorano da aktivno sarađuju sa vlastima:

Smirnova v. Russia (Nos. 46133/99 and 48183/99), stav 74,

Belashev v. Russia (No. 28617/03), stav 72,

Shenoyev v. Russia (No. 2563/06), stav 65.

Glavni kriterijum će i dalje biti to u kojoj meri lica koja učestvuju u postupku iskreno i pošteno ispunjavaju svoje procesne dužnosti.

ESLJP nije ustanovio da je bio prekršen član 6. time što je tuženo lice na mnogo načina doprinelo kašnjenju postupka svojim nepoštenim ponašanjem (pre svega time što se u više navrata nije pojavilo na ročištu, što je zahtevalo je da se ročišta odlože i nije dostavljalo dokaze):

Lammi v. Finland (No. 53835/00), stav 33,

J.R. v. Belgium (No. 56367/09), stavovi 61–64.

Obratite pažnju! Prebacivanje odgovornosti na tuženu stranku u postupku ne znači da se država oslobađa odgovornosti za povredu prava na suđenje u razumnom roku.

Međutim, čak i ako se ustanovi daje optuženi kriv za kašnjenje postupka, to neće imati suštinski značaj zbog prekomerne ukupne dužine postupka.

Moraju se analizirati postupci suda, konkretno mere koje je sud preduzeo da bi podstakao stranke u postupku da aktivno ispunjavaju svoje procesne obaveze.

Domaći sudovi ne smeju biti indiferentni prema tome što stranke zloupotrebljavaju procesna prava zbog čega se neprestano kasni u postupcima: ponašanje stranaka ne oslobađa sudove odgovornosti da svojim postupcima obezbede ekspeditivno suđenje onako kako im to nalaže član 6:

Guincho v. Portugal (No. 8990/80), stav 32,

Buchholz v. Germany (No. 7759/77), stav 50,

Capuano v. Italy (No. 9381/81), stavovi 24–25,

Baraona v. Portugal (No. 10092/82), stav 48,

Martins Moreira v. Portugal (No. 11371/85), stav 46,

Neves e Silva v. Portugal (No. 11213/84), stav 43,

Union Alimentaria Sanders S.A. v. Spain (No. 11681/85), stavovi 34–35,

Vernillo v. France (No. 11889/85), stav 30,

Scopelliti v. Italy (No. 15511/89), stav 25,

Cricosta and Viola v. Italy (No. 19753/92), stav 30.

Propusti sudova da preduzmu mere prema strankama u krivičnom postupku čije činjenje ili nečinjenje dovodi do kašnjenja mogu biti osnov da se ustanovi odgovornost tužene države za kašnjenje u postupku:

Sidorenko v. Russia (No. 4459/03), stav 34.

(iii) Ponašanje upravnih i sudske vlasti

a. Činioci koji su u vezi sa uređenjem pravosudnog sistema

Obratite pažnju! Prema Konvenciji, visoke strane ugovornice imaju opštu pozitivnu obavezu da svoj pravosudni sistem urede tako da spreče svako kršenje prava na suđenje u razumnom roku.

Pelissier and Sassi v. France (No. 25444/94), stav 74.

Stoga se sledeći činioci nikada ne mogu koristiti kao osnov za opravdanje bilo kakve prekomerne dužine postupka:

- **preterano veliko opterećenje sudova predmetima koje je izazvano kako razlozima privremene, tako i, još i više, strukturne prirode**
Muti v. Italy (No. 14146/88), stav 15;
- **administrativne ili organizacione teškoće**
Komracheva v. Russia (No. 53084/99);
- **sporo dostavljanje sudske obaveštenja o vremenu i mestu održavanja ročišta;**
- **neadekvatan kvalitet predistražnih i istražnih radnji u prethodnom postupku;**
- **teškoće u formiranju porote;**
- **odsustvo advokata koji su imenovani za učestvovanje u krivičnom postupku bez racionalnog opravdanja;**
- **neodgovarajući nivo izvršenja sudske naloga za primoravanje stranaka da prisustvuju ročištu;**
- **nepostojanje odgovarajuće komunikacije u sistemu krivičnopravnih organa (kašnjenje u prosleđivanju krivičnopravnih spisa i materijala od jednog do drugog organa)**
Pishchalnikov v. Russia (No. 7025/04), stav 51,
Rakhmonov v. Russia (No. 50031/11), stav 60;

- ▶ nepostojanje odgovarajućih prostorija primerenih okolnostima;
- ▶ nemogućnost blagovremenog prevoza optuženih do suda zbog toga što nema na raspolaganju motornih vozila itd.
Goroshchenya v. Russia (No. 38711/03), stav 101;
- ▶ dugi periodi forenzičkog ispitivanja
Rysev v. Russia (No. 924/03), stav 33;
- ▶ neefikasna organizacija raspodele krivičnih predmeta među sudijama (zamena sudija koji su se razboleli ili otišli na odsustvo, zbog čega dolazi do odgovlačenja jer postupak počinje ispočetka)
Yeliseyev v. Russia (No. 12098/04), stav 21,
Volodina v. Russia [Odbor] (No. 41261/17), stav 60;
- ▶ dugi periodi neizvesnosti u vezi sa nadležnošću ili posebnom nadležnošću za dati spor
Baburin v. Russia (No. 55520/00), stav 42.

Međutim, postoje situacije u kojima država neće biti smatrana odgovornom za kašnjenja prouzrokovana postupcima vlasti ili periodima neaktivnosti vlasti. Tako na primer privremena pretrpanost nekog suda predmetima neće biti smatrana razlogom za odgovornost države ako vlasti bez odlaganja preuzmu odgovarajuće mere za prevazilaženje izuzetne situacije:

Bucholz v. Germany (No. 7759/77), stav 61.

U isto vreme, međutim, ako problem postane strukturni, onda više nisu dovoljni provizorni metodi, kao što je davanje prioriteta određenim predmetima, i država više ne može odlagati donošenje delotvornih mera:

Zimmermann and Steiner v. Switzerland (No. 8737/79), 13. jul 1983.

Kriterijumi za procenu dužine postupka primenjuju se i fleksibilno i istrajno:

H v. France (No. 10073/82), stav 58,

Moreira de Azevedo v. Portugal (merits) (No. 11296/84), stav 74,

Vernillo v. France (No. 11889/85), stav 38.

b. Ponašanje upravnih organa

Postoji nekoliko načina na koje zvanični organi vlasti mogu doprineti dužini postupka:

- ▶ kašnjenje upravnog organa vlasti u obnovi postupka
Poiss v. Austria (meritum) (No. 9816/82), stav 59;
- ▶ kašnjenje upravnog organa da dostavi zvaničnu potvrdu svoje odluke kada je neophodna za otpočinjanje akuzatornog postupka
Schouten and Meldrum v. the Netherlands (Nos. 19005/91 and 19006/91), stavovi 64–69;

- ▶ **prekomerna dužina istrage**
Ferraro v. Italy (No. 13440/87), stav 17,
Tusa v. Italy (No. 13299/87), stav 17,
Cooperativa Parco Cuma v. Italy (No. 12145/86), stav 18;
- ▶ **kašnjenje u zaključivanju istrage koja se može dopuniti docnije ako bude potrebno**
Neumeister v. Austria (No. 1936/63), stav 20;
- ▶ **upravni organi primenjuju taktiku odugovlačenja kako bi sprečili predočavanje nekog presudno važnog dokaza**
Allenet de Ribemont v. France (No. 15175/89), stav 56.

Nedostaci u istražnim radnjama koji utiču na vreme postupka mogu obuhvatiti:

- ▶ **nepostojanje dovoljnih razloga da se odbaci krivična prijava, odnosno da se ne pokrene krivični postupak mora se smatrati izuzetno teškom manjkavošću istrage**
Polonskiy v. Russia (No. 30033/05), stav 122,
Lyapin v. Russia (No. 46956/09), stav 137.

Obratite pažnju! Smatra se da je pravo na suđenje u razumnom roku u krivičnim stvarima poštovano čak i ako takav postupak dugo traje ali se dokaže da su vlasti sve radnje u cilju istrage i rešavanja tog krivičnog predmeta i u nastojanju da ne prekorače razuman rok postupka preduzele blagovremeno, marljivo i na primeren način.

To podrazumeva:

- ▶ **blagovremeno i marljivo19 obavljanje svih istražnih i procesnih radnji i primerenost tih radnji**
Nikiforov v. Russia (No. 42837/04), stav 48;
- ▶ **blagovremene procesne odluke;**
- ▶ **blagovremeno i marljivo sačinjavanje procesnih spisa i njihovo dostavljanje zainteresovanim strankama;**
- ▶ **blagovremeno konstatovanje da je neki dokaz neprihvatljiv.**

Zahtevi u pogledu blagovremenosti, marljivosti i primerenosti nacionalne vlasti mogu ispuniti:

- ▶ **tako što će potrebne radnje preuzeti odmah nakon što budu obaveštene o tome da je počinjeno krivično delo;**
- ▶ **tako što će ispuniti svoju obavezu da postupaju na sopstvenu inicijativu čim saznaju šta se dogodilo**
Bazorkina v. Russia (No. 69481/01), stav 117,
A.A. v. Russia (No. 49097/08), stav 88,

19 Marljost mora podrazumevati ozbiljnost napora koji se ulažu da bi se ustanovilo šta se stvarno dogodilo.

Shanin v. Russia (No. 24460/04), stav 68,
Davitidze v. Russia (No. 8810/05), stav 108,
Guluyeva and Others v. Russia (No. 1675/07), stav 81.

Država treba da preduzme svaku i sve dostupne i razumne mere kako bi pribavila dokaze i utvrdila faktičke okolnosti predmeta:

Vladimir Romanov v. Russia (No. 41461/02), stav 86.

c. Ponašanje sudskih vlasti

Postupci suda i drugih vlasti predstavljaju možda i najvažniji kriterijum za procenu da li se postupak odvijao u razumnom roku. Povreda jemstva suđenja u razumnom roku može se utvrditi samo ako su kašnjenje prouzrokovale nadležne državne službe.

Taj kriterijum je utvrđen i u građanskopravnoj sferi (otkako je doneta presuda u predmetu König):

König v. the Federal Republic of Germany (meritum) (No. 6232/73), stav 99.

i u krivičnopravnoj sferi (otkako je doneta presuda u predmetu Foti i druge presude):

Foti and others v. Italy (merits) (Nos. 7604/76 et al.), stav 56,

Mansur v. Turkey (No. 16026/90), stav 61.

Postoje različiti načini na koje aktivnost ili neaktivnost sudova može doprineti prekomernoj dužini postupaka:

- **kašnjenje u saslušavanju svedoka i traženju mišljenja veštaka**
Golino v. Italy (No. 12172/86), stav 17,
Caffé Roversi S.P.A. v. Italy (No. 12825/87), stav 18,
Cooperativa Parco Cuma v. Italy (No. 12145/86), stav 18;
- **kašnjenje u obavezivanju optuženog da se pojavi na suđenju**
Frau v. Italy (No. 12147/86), stav 16,
Caspiaroli v. Italy (No. 11973/86), stav 18;
- **kašnjenje u izdavanju naloga za pribavljanje mišljenja veštaka za raspravno veče**
Francesco Lombardi v. Italy (No. 43039/98),
Muti v. Italy (No. 14146/88), stav 17;
- **neuredno pozivanje svedoka**
Tumminelli v. Italy (No. 13362/87), stav 17;
- **odsustvo istražnih radnji koje bi da preduzme sudsko veče**
G. v. Italy (No. 12787/87), stav 17,
Barbagallo v. Italy (No. 13132/87), stav 16;
- **propust da se pribavi mišljenje veštaka uprkos tome što je to naložio apelacioni sud**
Bock v. the Federal Republic of Germany (No. 11118/84), stav 44;

- ▶ **kašnjenje u odbijanju ostvarivanja nadležnosti (sud se kasno proglašio nenađežnim)**
Barbagallo v. Italy (No. 13132/87), stav 17,
Pandolfelli and Palumbo v. Italy (No. 13218/87), stav 17,
Allenet de Ribemont v. France (No. 15175/89), stav 56;
- ▶ **kašnjenje da se utvrdi da je sudska poziv bio nepropisno popunjeno**
Barbagallo v. Italy (No. 13132/87), stav 17;
- ▶ **kašnjenje u izdavanju naloga za delimično oslobođanje optuženog nakon što je stupio na snagu blaži krivičnopravni propis**
Yağcı and Sargin v. Turkey (Nos. 16419/90 and 16426/90), stav 69;
- ▶ **kašnjenje u prevazilaženju nesporazuma u vezi sa sudskim pozivom**
Cifola v. Italy (No. 13216/87), stav 16;
- ▶ **prihvatanje preterano velikog broja naknadnih pismenih podnesaka**
König v. the Federal Republic of Germany (meritum) (No. 6232/73), stav 104;
- ▶ **suviše velik broj ročišta ili pak suviše mali broj ročišta s preugim razmakom od jednog do drugog ročišta**
Buchholz v. the Federal Republic of Germany (No. 7759/77), stavovi 59, 60. i 63,
Bock v. the Federal Republic of Germany (No. 11118/84), stav 42,
Santilli v. Italy (No. 11634/85), stav 20;
- ▶ **prekomerno dug razmak između dveju privremenih presuda**
Karakaya v. France (No. 22800/93), stav 44;
- ▶ **propust suda da iskoristi svoja ovlašćenja da naloži da budu predočeni dokazi čiji je značaj presudan**
Allenet de Ribemont v. France (No. 15175/89), stav 56;
- ▶ **propust suda da iskoristi svoja zakonska ovlašćenja i na osnovu njih ubrza postupak u naročito hitnom predmetu**
X v. France (No. 18020/91) stavovi 47–48,
Vallée v. France (No. 22121/93), stav 48,
Karakaya v. France (No. 22800/93), stav 44;
- ▶ **dug period između proglašenja da je predmet sazreo za odlučivanje i samog izricanja presude**
Union Alimentaria Sanders S.A. v. Spain (No. 11681/85), stav 36,
Biondi v. Italy (No. 12871/87), stav 18;
- ▶ **kašnjenje u izradi i obrazlaganju presude nakon što je izrečena**
B. v. Austria (No. 11968/86), stav 52,
Massa v. Italy (No. 14399/88), stav 16;
- ▶ **kašnjenje u upisivanju presude u sudska upisnik kada je to propisano domaćim zakonodavstvom**
Monaco v. Italy (No. 12923/87), stav 17,
Lestini v. Italy (No. 12859/87), stav 18;

- ▶ **sudijsko kašnjenje u izdavanju obrazloženog rešenja i njegovom dostavljanju strankama (na primer, 11 meseci u jednom slučaju)**
Rash v. Russia (No. 28954/02), stav 25;
- ▶ **kašnjenje u izdavanju sudskih spisa, čime se smanjuje mogućnost stranaka da te spise prouče i upoznaju se s njima**
Rednikov v. Russia (No. 18072/04), stav 30;
- ▶ **kašnjenje pisarnice da dostavi spis predmeta višem суду ili nekom drugom odeljenju koje zaseda u drugom gradu**
Foti and others v. Italy (meritum) (Nos. 7604/76 et al.), stav 75,
Corigliano v. Italy (No. 8304/78), stav 49,
Lechner and Hess v. Austria (No. 9316/81), stavovi 55–56,
Martins Moreira v. Portugal (No. 11371/85), stav 52,
Casciaroli v. Italy (No. 11973/86), stav 18,
Abdoella v. the Netherlands (No. 12728/87), stavovi 23–25;
- ▶ **uopštenije rečeno, dugački periodi „neaktivnosti“ ili „stagnacije“**
Foti and others v. Italy (meritum) (Nos. 7604/76 et al.), stav 68,
Corigliano v. Italy (No. 8304/78), stav 47,
Zimmermann and Steiner v. Switzerland (No. 8737/79), stavovi 27. i 32,
Guincho v. Portugal (No. 8990/80), stavovi 35–36,
Deumeland v. the Federal Republic of Germany (No. 9384/81), stavovi 81, 82, 84, 87. i 88,
Poiss v. Austria (meritum) (No. 9816/82), stav 59,
Lechner and Hess v. Austria (No. 9316/81), stavovi 54, 56, 57. i 59,
Union Alimentaria Sanders S.A. v. Spain (No. 11681/85), stav 36.

ESLJP je, u nekoliko navrata, naglasio problem da se obezbedi prisustvo stranaka u postupku i propust domaćih sudova da preduzmu mere kojima bi nametnuli disciplinu strankama u postupku kako bi obezbedili da tražene procesne radnje budu blagovremeno obavljene.

Na primer:

- ▶ **ročišta su osam puta odlagana zbog toga što se tuženo lice nije pojavilo i proces je trajao sedam meseci**
Sokolov v. Russia (No. 3734/02), stav 40;
- ▶ **svedok optužbe se pet puta nije pojavio na суду, tako da je u nekoliko navrata odlagano ročište**
Sukhov v. Russia (No. 32805/03), stav 35;
- ▶ **kasnilo se kada je trebalo utvrditi da neka tužena lica uopšte nisu dobila sudski poziv**
Cooperativa Parco Cuma v. Italy (No. 12145/86), stav 18;
- ▶ **kašnjenje u dostavljanju spisa predmeta tuženom licu**
Allenet de Ribemont v. France (No. 15175/89), stav 56;
- ▶ **kašnjenje u obaveštavanju jedne od stranaka o tome da je uložena žalba**
Serrentino v. Italy (No. 12295/86), stav 18;

► **kašnjenje u dostavljanju datuma održavanja ročišta jednoj stranci u sporu**

Neumeister v. Austria (No. 1936/63), stav 20,
König v. the Federal Republic of Germany (meritum) (No. 6232/73), stav 110,
Eckle v. the Federal Republic of Germany (meritum) (No. 8130/78), stav 92,
Union Alimentaria Sanders S.A. v. Spain (No. 11681/85), stav 36,
H. v. France (No. 10073/82), stav 56,
Pugliese v. Italy (No. 1) (No. 11840/85), stav 19,
Caleffi v. Italy, (No. 11890/85), stav 17;

► **kašnjenje u uručivanju presude**

Eckle v. the Federal Republic of Germany (meritum) (No. 8130/78), stav 84,
Karakaya v. France (No. 22800/93), stav 44.

► **Obratite pažnju!**

Obično se većina povreda prava povezuje s tim što su sudske vlasti propustile da preduzmu – ili da su na neadekvatan način preduzele – mere kojima bi disciplinovale stranke i na taj način obezbedile da se postupak vodi u razumnom roku.

Izvesne radnje koje preduzme sud ne dovode uvek do nepoštovanja standarda razumnog roka uprkos tome što mogu povećati dužinu postupka.

Na primer, suspendovanje krivičnog postupka pre no što se privede kraju paralelni postupak u nekom drugom predmetu, čiji će ishod imati uticaja na dati postupak, može biti opravdano pa onda ESLJP može oduzeti taj period suspenzije od ukupnog trajanja postupka.

Međutim, potpuno je moguće da takva suspenzija može biti smatrana neopravdanom i samim tim kašnjenjem u okolnostima konkretnog predmeta. U tom slučaju odgovornost može da snosi tužena država:

Plaksin v. Russia (No. 14949/02), stav 41.

Ostali primeri kada nije ustanovljena povreda standarda razumnog roka obuhvataju:

► **spajanje nekoliko krivičnih predmeta**

Wejrup v. Denmark (dec.) (No. 49126/99);

► **suspendovanje postupka u predmetima u kojima sudska vlast tužene države treba da čeka druge zemlje da izvrše međunarodni nalog za istragu ili međunarodni sudske nalog**

Włoch v. Poland (No. 27785/95), stavovi 149–150.

3. Značaj spora za podnosioca predstavke – koliko je njemu važan predmet spora?

Drugi važan kriterijum za procenu jeste značaj ishoda spora za podnosioca predstavke („koliko je podnosiocu predstavke važan predmet spora?”):

[Buchholz v. the Federal Republic of Germany \(No. 7759/77\), stav 49.](#)

Taj značaj može biti i nematerijalni i materijalni:

[Vallée v. France \(No. 22121/93\), stav 49,](#)

[Karakaya v. France \(No. 22800/93\), stav 45.](#)

Navedeni kriterijum prvi put je korišćen u predmetu **König v. Germany**. Zahvaljujući razvoju tog kriterijuma u daljoj sudskoj praksi pojavila se jedna posebna kategorija predmeta koji su nalagali da budu hitno razmatrani.

Član 6. stav 1. nalaže da vlasti ispolje **posebnu ili naročitu revnost²⁰** u sledećim oblastima:

► **porodični sporovi**

[Bock v. the Federal Republic of Germany \(No. 11118/84\), stav 48,](#)

[Voleský v. the Czech Republic \(No. 63627/00\), stav 106,](#)

[Laino v. Italy \(No. 33158/96\), stav 21;](#)

► **utvrđivanje očinstva**

[Mikulic v. Croatia \(No. 53176/99\), stavovi 44–46,](#)

[Ebru and Tayfun Engin Colak v. Turkey \(No. 60176/00\), stav 75,](#)

[Bock v. Germany \(No. 11118/84\), stav 49;](#)

► **građanski status i pravni kapacitet (posebno ono što utiče na uživanje prava na poštovanje porodičnog života)**

[Bock v. the Federal Republic of Germany \(No. 11118/84\), stavovi 48–49,](#)

[Taiuti v. Italy \(No. 12238/86\), stav 18,](#)

[Maciariello v. Italy \(No. 12284/86\), stav 18,](#)

[Gana v. Italy \(No. 13024/87\), stav 17;](#)

²⁰ Frederic Edel. The length of civil and criminal proceedings in the case-law of the European Court of Human Rights (Dužina parničnog i krivičnog postupka u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava). – Council of Europe Publishing, 2007.

- **žrtve saobraćajnih nesreća (u smislu štete)**
Martins Moreira v. Portugal (No. 11371/85), stav 59,
Serrentino v. Italy (No. 12295/86), stav 19,
Silva Pontes v. Portugal (No. 14940/89), stav 39;
- **žrtve krivičnog nasilja**
Caloc v. France (No. 33951/96), stavovi 120. i 119;
- **žrtve policijskog nasilja**
Krastanov v. Bulgaria (No. 50222/99), stav 70;
- **predmeti iz oblasti zapošljavanja i socijalnog osiguranja**
Doustaly v. France (No. 26256/95), stav 48;
Frydlender v. France (No. 30979/96), stav 45,
Zawadzki v. Poland (No. 34158/96), stav 75,
Caleffi v. Italy (No. 11890/85), stav 17;
- **oduzimanje dozvole za bavljenje lekarskom profesijom i upravljanje klinikom**
König v. the Federal Republic of Germany (meritum) (No. 6232/73), stav 111;
- **penzijski sporovi**
Nibbio v. Italy (No. 12854/87), stav 18.

Kada je reč o krivičnom postupku:

- **optuženi su zadržani u pritvoru**
Abdoella v. the Netherlands (No. 12728/87), stav 24,
Kalashnikov v. Russia (No. 47095/99), stav 132,
Philis v. Greece (No. 2) (No. 19773/92), stav 35,
Portington v. Greece (No. 28523/95), stav 21,
Sari v. Turkey and Denmark (No. 21889/93), stav 72,
Djaid v. France (No. 38687/97), stav 33,
Debboub alias Husseini Ali v. France (No. 37786/97), stav 46,
Jablonski v. Poland (No. 33492/96), stav 102.

Potrebna je naročita revnost u sledećim domenima:²¹

- **ograničenje roditeljskih prava, predmeti u kojima se radi o usvajanju dece**
Paulsen-Medalen and Svensson v. Sweden (No. 16817/90), stav 41;
- **oduzimanje dece od roditelja i njihovo stavljanje pod starateljstvo socijalne službe (zbog potencijalno teških i nepopravljivih posledica za odnos između roditelja i deteta)**
Johansen v. Norway (No. 17383/90), stav 88,
Schaal v. Luxembourg (No. 51773/99), stav 35. (krivični predmet),
E.O. and V.P. v. Slovakia (Nos. 56193/00 and 57581/00), stav 85,
H. v. the United Kingdom (meritum) (No. 9580/81), stav 85,
Olsson v. Sweden (No. 2), (No. 13441/87), stav 103,
Hokkanen v. Finland (No. 19823/92), stav 72,²²

21 Frederic Edel. The length of civil and criminal proceedings in the case-law of the European Court of Human Rights (Dužina parničnog i krivičnog postupka u sudskoj praksi Evropskog suda za ljudska prava). – Council of Europe Publishing, 2007.

22 Međutim, u poslednja dva primera, ESLJP je zbog specifičnih okolnosti predmeta – relativne kratkoće postupka, složenosti predmeta itd. – zaključio da nije bilo povrede prava.

► **lica obolela od neizlečivih bolesti sa skraćenim očekivanim životnim vekom**

Matrena Polupanova v. Russia (No. 21447/04),
 Angelova v. Russia (No. 33820/04), stav 48,
 X v. France (No. 18020/91), stavovi 44. i 47,
 Vallée v. France (No. 22121/93), stavovi 47. i 49,
 Karakaya v. France (No. 22800/93), stavovi 43. i 45,
 A. and others v. Denmark (No. 20826/92), stav 78.

► **K.T. v. France, 19 Mar. 2002, stav 14,**

Beaumer v. France (No. 65323/01), stav 30.

Gore navedeni stroži zahtevi primjenjeni su u sledećim vrstama predmeta:

a. Naknada za oštećeno zdravlje, kao i u onim situacijama u kojima postoji opasnost da stranke, zbog svog zdravstvenog stanja, neće doživeti kraj postupka				
Naziv predmeta	Vreme	Predmet postupka pred nacionalnim sudovima	Zaključak ESLJP	
1. X. v.	dve godine	Naknada za narušeno zdravlje (prenos zaraze virusom HIV prilikom transfuzije krvi)	Povreda	
2. Pailot v. France (1998)	jedna godina i 10 meseci	Sprovođenje sporazuma o prijateljskom poravnanju na osnovu koga se isplaćuje odšteta žrtvi koja je zaražena virusom HIV prilikom transfuzije krvi	Povreda	
3. Krastanov v. Bulgaria (2004)	četiri godine	Naknada za fizičku povredu koju su naneli policijski službenici	Povreda	

b. Porodični sporovi oko dece, lišenja roditeljskih prava i oduzimanja deteta roditeljima				
Naziv predmeta	Vreme	Predmet postupka pred nacionalnim sudovima	Zaključak ESLJP	
1. Hokkanen v. Finland (1994)	jedna godina i pet meseci	Utvrđivanje gde će dete živeti	Nije bilo povrede	
2. Paulsen-Medalen and Svensson v. Sweden (1998)	tri godine i tri meseca	Pravo majke da viđa svoju decu koja se nalaze u hraniteljskoj porodici i da razgovara s njima	Povreda	
3. Cunha Martins Da Silva Couto v. Portugal (2015)	dve godine i 11 meseci	Pravo oca da viđa svoju decu koja se nalaze u hraniteljskoj porodici i razgovara s njima	Povreda	

c. Predmeti koji se odnose na bračni status, lišenje ili povraćaj poslovne sposobnosti			
Naziv predmeta	Vreme	Predmet postupka pred nacionalnim sudovima	Zaključak ESLJP
1. Laino v. Italy (DP, 1999)	osam godina i dva meseca	Brakorazvodni postupak	Povreda prava
2. Mikulic v. Croatia (2002)	četiri godine i dva meseca	Postupak za utvrđivanje očinstva koji je povela kćerka	Povreda prava
3. V. K. v. Croatia (2012)	pet godina i osam meseci	Osporavanje očinstva	Povreda prava

Tokom vremena je i u krivičnim predmetima počeo da se koristi kriterijum posebne/naročite revnosti.

Obratite pažnju! Glavni činilac koji dovodi do naročite hitnosti nekog krivičnog predmeta jeste pritvor optuženog koji čeka izricanje kazne.

Još su hitniji predmeti koje iniciraju zatvorenici pritužujući se da uslovi njihovog boravka u zatvoru krše član 3. Konvencije:

[Veliyev v. Russia \(No. 24202/05\), stav 178.](#)

U određenim predmetima ESLJP je analizirao ekonomski aspekt koji može ili ne mora izazvati naročitu hitnost nekog krivičnog predmeta, posebno kada je reč o uticaju krivičnog gonjenja podnosioca predstavke na njegovu sposobnost da nastavi obavljanje privredne delatnosti:

[İntiba v. Turkey \(No. 42585/98\), stav 52.](#)

4. Ukupna dužina postupka. Opšta procena predmeta

Različiti kriterijumi za procenu razumnog roka – konkretno, složenost predmeta, značaj predmeta za podnosioca predstavke i ponašanje stranaka u sporu i vlasti – mogu međusobno biti tesno povezani. U tom slučaju Sud može pristupiti opštoj proceni:

[Konig v. the Federal Republic of Germany \(meritum\) \(No. 6232/73\), stavovi 105. i 111,](#)

[Buchholz v. the Federal Republic of Germany \(No. 7759/77\), stav 63,](#)

[Zimmermann and Steiner v. Switzerland \(No. 8737/79\), stav 32,](#)

[Pretto and others v. Italy \(No. 7984/77\), stav 37,](#)

[Guincho v. Portugal \(No. 8990/80\), stav 41.](#)

Na taj način ponašanje stranaka može povećati složenost postupka, a važnost njegovog ishoda za podnosioca predstavke zahteva da relevantni organi vlasti ispolje posebnu revnost.

U nekim slučajevima, neka od razmatranih odlaganja mogla su ostaviti utisak regularnih odlaganja. Međutim, ESLJP je, sprovodeći ukupnu procenu, ustanovio da je tu bilo povrede prava, pošto je uzeo u obzir sledeće:

- ▶ **dužinu postupka, razmatranog u pojedinačnim fazama i u celini (naročito ako tužena država nije dala nikakvo obrazloženje za to)**
[Obermeier v. Austria \(No. 11761/85\), stav 72,](#)
[Editions Periscope v. France \(No. 11760/85\), stav 44,](#)
[Messina v. Italy \(No. 13803/88\), stav 28,](#)
[Darnell v. the United Kingdom \(No. 15058/89\), stav 21,](#)
[Allenet de Ribemont v. France \(No. 15175/89\), stav 57;](#)
- ▶ **priznanje tužene države da se radilo o njenoj grešci**
[Darnell v. the United Kingdom \(No. 15058/89\), stav 20;](#)
- ▶ **ishod postupka, barem u jednom slučaju vansudskog poravnjanja**
[Cormio v. Italy \(No. 13130/87\), stavovi 16–17;](#)
- ▶ **amnestiju**
[Vendittelli v. Italy \(No. 14804/89\), stav 29.](#)

Drugi dodatni kriterijum ponekad obuhvata broj sudskih instanci odnosno, preciznije rečeno, odnos između ukupne dužine postupaka u datom predmetu i broja sudskih instanci koje su predmet razmatrale:

[Cesarini v. Italy \(No. 11892/85\), stav 20. \(tri nivoa\)](#),

[Salerno v. Italy \(No. 11955/86\), stav 21. \(tri nivoa\)](#),

[Abdoella v. the Netherlands \(No. 12728/87\), stav 22. \(pet nivoa\)](#),

[Olsson v. Sweden \(No. 2\) \(No. 13441/87\), stavovi 105. i 106. \(tri nivoa\)](#),

[Raimondo v. Italy \(No. 12954/87\), stav 44. \(dva nivoa\)](#),

[Vendittelli v. Italy \(No. 14804/89\), stav 29,](#)

[Hokkanen v. Finland \(No. 19823/92\), stav 72. \(tri nivoa\)](#).

U načelu, jedna godina po sudskoj instanci može se smatrati razumnim rokom:

[Obasa v. the United Kingdom \(No. 50034/99\), stav 35. \(parnični postupak\)](#),

[Hutchison Reid v. the United Kingdom \(No. 50272/99\), stav 79. \(krivični postupak\)](#),

čak i godinu i po dana može se smatrati (razumnim rokom):

[Satakunnan Markkinaporssi Oy and Satamedia Oy v. Finland \(No. 931/13\), stav 88.](#)

Ponekad, prema rezultatima dosledne analize svakog od gore navedena četiri kriterijuma, nije moguće zaključiti da li je u konkretnom slučaju poštovano pravo na suđenje u razumnom roku. U takvom slučaju može se primeniti dodatni kriterijum, a to je **globalna procena ukupne dužine postupka** u datom predmetu na osnovu svih razmatranih kriterijuma:

[Obermeier v. Austria \(No. 11761/85\), stav 72,](#)

[Manzoni v. Italy \(No. 11804/85\), stav 18,](#)

[Laghouati and Others v. Luxembourg \(No. 33747/02\), stav 33. \(parnični postupak\)](#),

[Romanova v. Russia \(No. 23215/02\), stav 143,](#)

[Velichko v. Russia \(No. 19664/07\), stav 105. \(krivični postupak\).](#)

Održavanje ravnoteže između blagovremenog rešavanja predmeta i interesa pravde može biti važno načelo u globalnoj proceni:

[Meshcheryakov v. Russia \(No. 24564/04\), stav 44. \(parnični postupak\)](#),

[Boddaert v. Belgium \(No. 12919/87\), stav 39. \(krivični postupak\)](#).

I dalje ostaje pitanje koje se odnosi na aproksimativne periode koji mogu poslužiti kao referentna tačka za domaći sud kada odlučuje o tome da li je dužina postupka ušla u „crvenu zonu”.

Iz studija dužine postupka koji je sprovodio *CEPEJ* na osnovu sudske prakse ESLJP mogu se izvesti sledeće smernice u vezi sa dužinom postupka:

- **Ukupna dužina do dve godine po nivou nadležnosti u redovnim slučajevima (koji nisu složeni) ocenjena je, po pravilu, kao razumna.**

Kada postupci traju duže od dve godine, Sud pomno ispituje predmet da bi ustanovio da li su za to postojali objektivni razlozi, kao što je složenost predmeta, i da li su nacionalne vlasti ispoljile potrebnu revnost u vođenju postupka.

Obratite pažnju! U složenim predmetima Sud može dopustiti to što je duže trajao postupak, ali tada obraća posebnu pažnju na periode neaktivnosti koji su očigledno prekomerni. Međutim, duže dozvoljeno vreme retko kada prelazi pet godina, a gotovo nikada ne traje više od osam godina ukupno.

U takozvanim **prioritetnim predmetima** u kojima se radi o nekom posebno važnom pitanju, Sud može odstupiti od tog opšteg pristupa i ustanoviti povredu čak i ako je postupak trajao manje od **dve godine po nivou sudske nadležnosti**. To se događa, na primer, u predmetima:

- **u kojima je zdravstveno stanje podnosioca predstavke kritično;**
- **u predmetima u kojima bi odlaganje moglo izazvati nepopravljive posledice po podnosioca predstavke.**

Jedini predmeti u kojima Sud nije ustanovio povredu uprkos očigledno prekomernoj dužini postupka bili su oni predmeti **u kojima je jedan od ključnih činilaca bilo ponašanje podnosioca predstavke.²³**

Mora se, međutim, naglasiti da naročitu dužinu postupka treba razmatrati na individualnoj osnovi, kao i da sve gore navedene informacije pre treba tretirati kao pomoćno sredstvo domaćim sudijama pored ostalih kriterijuma.

Primeri posebnih predmeta u kojima je ESLJP ustanovio i onih u kojima nije ustanovio povredu standarda koji nalažu suđenje u razumnom roku navedeni su u Aneksu 1, dole.

Opšte napomene uz Aneks 1:

- **kada je postupak kratak (do tri godine ukupne dužine), procenat evidentiranih predmeta u kojima standard „razumnog roka“ nije poštovan sasvim je nizak, osim ukoliko se radi o „predmetima posebne hitnosti“;**
- **u „graničnim predmetima“ (kada ukupna dužina postupka iznosi od tri do pet godina), zaključak o nepoštovanju „razumnog roka“ izrazito zavisi od okolnosti svakog pojedinačnog predmeta;**
- **u predmetima formalno velike ukupne dužine postupka (pet godina i više) najverovatniji ishod je zaključak o nepoštovanju prava na suđenje u razumnom roku, ali i tu ima izuzetaka.**

²³ Evropska komisija za efikasnost pravosuđa (CEPEJ): Dužina sudskega postupka u zemljama članicama Saveta Europe na osnovu sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (CEPEJ(2018)26) // <https://rm.coe.int/cepej-2018-26-en-rapport-calvez-regis-en-length-of-court-proceedings-e/16808ffc7b>

ANEKS 1: Primeri dužine postupka**A. Nema povrede**

I. Krivični predmeti, dug period postupka (više od pet godina)				
Predmet	Godina	Vreme	Krivično delo	Ključni činilac
1. Boddaert protiv Belgije	1992.	šest godina i dva meseca	Murder	Balance between prompt and proper justice administration maintained
2. Hozee protiv Holandije	1998.	osam godina i pet meseci	Tax evasion	Case complexity (facts)
3. I. A. protiv Francuske	1998.	šest godina i devet meseci	Murder	Case complexity (facts), behaviour of the accused
4. Van Pelt protiv Francuske	1998.	osam godina i osam meseci	International drug trafficking	Case complexity, international investigative instructions
5. Wloch protiv Poljske	2000.	šest godina	International child trafficking	Case complexity, international investigative instructions
6. C. P. i drugi protiv Francuske	2000.	sedam godina i deset meseci	Fraud	Case complexity
7. Beck protiv Norveške	2001.	sedam godina i sedam meseci	Fraud	Case complexity, recording of the length of proceedings in awarding punishment
8. Debbasch protiv Francuske	2002.	sedam godina i 11 meseci	Forgery of documents, abuse of trust	Case complexity, behaviour of the accused
9. Wejrup protiv Danske	2002.	sedam godina i devet meseci	Fraud	Particular case complexity
10. Klamecki protiv Poljske	2002.	šest godina i jedan mesec	Fraud	Case complexity, behaviour of the accused
11. Pedersen i Pedersen protiv Danske	2004.	osam godina i tri meseca; sedam godina i tri meseca	Violation of environment protection regulations	Behaviour of the accused and their lawyers

Predmet	Godina	Vreme	Krivično delo	Ključni činilac
12. Intiba protiv Turske	2005.	sedam godina i 11 meseci	Malverzacija	Složenost predmeta
13. Lammi protiv Finske	2005.	sedam godina i deset meseci	Pronevera	Odugovlačenje optuženog
14. M. A. T. protiv Turske	2006.	sedam godina	Podmićivanje	Složenost predmeta, ponašanje optuženog
15. Pêcheur protiv Luksemburga	2007.	sedam godina i devet meseci	Pokušaj ubistva	Relativna složenost predmeta
16. Petr Korolev protiv Rusije	2010.	pet godina i četiri meseca	Manipulisanje stranim presudama	Relativna složenost predmeta, ponašanje optuženog
17. Sergey Timofeyev protiv Rusije	2010.	pet godina i četiri meseca	Pokušaj silovanja	Suspendovanje istrage iz osnovanih razloga
18. Borodin protiv Rusije	2012.	pet godina i tri meseca	Ubistvo	Relativna složenost predmeta, ponašanje optuženog
19. Dementjeva protiv Letonije	2012.	osam godina i pet meseci	Malverzacije	Ponašanje optužene
20. Larionovs i Tess protiv Letonije	2014.	šest godina i četiri meseca; četiri godine i jedan mesec	Zločini protiv čovečnosti	Složenost predmeta
21. Lazariu protiv Rumunije	2014.	sedam godina i deset meseci	Fraud, calumny	Behaviour of the accused
22. Kurganovs protiv Letonije	2015.	sedam godina	Abuse of power, possession of drugs	Total criteria (global evaluation)
23. Yaikov protiv Rusije	2015.	pet godina i tri meseca	Murder	Case complexity, health condition of the accused
24. Sergey Denisov i drugi protiv Rusije	2016.	sedam godina i devet meseci	Criminal gang organization	Case complexity, no unreasonable delays by government agencies
25. Habran i Dalem protiv Belgije	2017.	osam godina i pet meseci	Robbery	Exclusive case complexity

II. Parnični predmeti, dug period postupka (više od šest godina)					
	Predmet	Godina	Vreme	Krivično delo	Ključni činilac
1.	Vernillo protiv Francuske	1991.	sedam godina i šest meseci	Spor između privatnih lica o raskidu ugovora o kupoprodaji stana	Ponašanje stranaka
2.	Monnet protiv Francuske	1993.	sedam godina i jedan mesec	Razvod	Ponašanje podnosioca predstavke
3.	Katte Klitsche de la Grange protiv Italije	1994.	osam godina	Potraživanje odštete od lokalnih urbanističkih vlasti	Pravna i činjenična složenost predmeta
4.	Circosta i Viola protiv Italije	1995.	15 godina	Spor između privatnih lica u vezi sa građevinskim radovima na susednim zemljišnjim parcelama	Ponašanje stranaka
5.	Phocas protiv Francuske	1996.	osam godina i pet meseci	Naknada za eksproprijaciju imovine u javne svrhe	Ponašanje podnosioca predstavke
6.	Lemesle protiv Francuske	2001.	osam godina i dva meseca	Odgovornost privatne klinike za slab kvalitet zdravstvenih usluga usled čega je nastupio invaliditet	Složenost predmeta, ponašanje podnosioca predstavke i njegovih zastupnika
7.	Stoidis protiv Grčke	2001.	šest godina i jedan mesec	Otkaz	Ponašanje stranaka
8.	Calvelli i Ciglio protiv Italije	2002.	šest godina i tri meseca	Privatna građanskopravna tužba u sklopu krivičnog postupka, lekarska greška	Složenost predmeta
9.	Mangualde Pinto protiv Francuske	2002.	šest godina i dva meseca	Otkaz	Ponašanje stranaka
10.	Koua Poirrez protiv Francuske	2003.	sedam godina i sedam meseci	Dodela invalidske naknade	Složenost predmeta, važnost ishoda postupka
11.	Martial Lemoine protiv Francuske	2003.	sedam godina i osam meseci	Stambeni spor između privatnih lica	Ponašanje stranaka
12.	Borderie protiv Francuske	2003.	sedam godina i devet meseci	Razvod	Ponašanje stranaka

Predmet	Godina	Vreme	Krivično delo	Ključni činilac
13. Liadis protiv Grčke	2004.	14 godina i devet meseci	Tužba protiv državnog preduzeća za naknadu imovinske štete	Ponašanje podnosioca predstavke
14. Denis protiv Francuske	2004.	sedam godina i četiri meseca	Otkaz i vraćanje na posao	Ponašanje podnosioca predstavke
15. Patrianakos protiv Grčke	2004.	14 godina i deset meseci	Privatna tužba protiv državnog preduzeća za naknadu imovinske štete	Ponašanje stranaka
16. Rousakou protiv Grčke	2005.	16 godina	Naknada imovinske štete	Ponašanje podnosioca predstavke
17. Krasuski protiv Poljske	2005.	šest godina i pet meseci	Naknada imovinske štete	Složenost predmeta, broj sudskih instanci
18. Glykantzi protiv Grčke	2005.	šest godina i devet meseci	Ispłata zaostalih neisplaćenih plata sa državne klinike	Ponašanje podnosioca predstavke
19. Rylski protiv Poljske	2006.	osam godina i tri meseca	Razvod	Složenost predmeta, ponašanje podnosioca predstavke
20. Bekir-Ousta i drugi protiv Grčke	2007.	10 godina	Registracija neprofitne organizacije	Složenost predmeta, ponašanje podnosioca predstavke
21. Ancel protiv Turske	2009.	osam godina i četiri meseca	Određivanje prebivališta deteta	Ponašanje podnosioca predstavke
22. Gromzig protiv Nemačke	2010.	12 godina i sedam meseci	Vraćanje eksproprijsane imovine	Složenost predmeta, ponašanje podnosioca predstavke
23. Tyukov protiv Rusije	2013.	šest godina i sedam meseci	Spor između privatnih lica oko nekretnine	Složenost predmeta, ponašanje podnosioca predstavke
24. Pereira da Silva protiv Portugalije	2016.	12 godina i dva meseca	Parnica koju je pokrenuo penzionisani sudija tražeći nadoknadu putnih troškova	Ponašanje podnosioca predstavke
25. Europaikai Daikopai-European Holidays A. E. protiv Grčke	2016.	19 godina i tri meseca	Bankrotstvo pravnog lica (dužnika)	Ponašanje podnosioca predstavke (preduzeća-poverioca)

Ova zbirka je sačinjena kako bi se omogućila lakša primena standarda suđenja u razumnom roku. Svrha joj je da objasni to osnovno procesno jemstvo i način na koji se ono primenjuje. Takođe je svrha ove zbirke da se identifikuju činioci koji utiču na dužinu pravnog postupka i da se opišu neki mehanizmi koji sprečavaju kašnjenja u postupku, uključujući ona kašnjenja koja nastaju usled prevarnog ponašanja pojedinaca koji su uključeni u postupak i drugih lica.

Ova zbirka primera može biti korisna pravnicima koji se bave zaštitom ljudskih prava u sudskom postupku.

www.coe.int

Savet Evrope je vodeća organizacija za ljudska prava na kontinentu. Obuhvata 47 država članica, uključujući sve članice Evropske unije. Sve države članice Saveta Evrope potpisale su Evropsku konvenciju o ljudskim pravima, sporazum čiji je cilj zaštita ljudskih prava, demokratije i vladavine prava. Evropski sud za ljudska prava nadgleda primenu Konvencije u državama članicama.

SRP